

A LAKOSSÁG PÉNZÜGYI TUDATOSSÁGÁNAK FEJLESZTÉSE – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SZÁMVEVŐSZÉKEK EZIRÁNYÚ TEVÉKENYSÉGÉRE – HAZAI ÉS NEMZETKÖZI PÉLDÁKKAL*

Nyárs Attila¹

A pénzügyi tudatosság nem csupán a számokról és a spórolásról szól, hanem egy olyan szabadságvágyról, amely lehetővé teszi, hogy mi irányítsuk az életünket, ne pedig a kifizetetlen számlák. A mai gazdasági környezetben a tudatos tervezés, a vagyonepítés alapjaihoz való visszatérés és a reziliens magatartás minden eddiginél fontosabbá vált. A kis lépések, mint a napi kiadások nyomon követése, hosszú távon milliós különbséget jelenthetnek. Legyen szó a váratlan helyzetekre félretett tartalékról vagy a kamatos kamat erejének kihasználásáról, a cél az anyagi biztonság megteremtése. Ehhez elengedhetetlen a pénzügyi intelligencia fejlesztése, amelyhez a Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban MNB) Pénzügyi Navigátor oldala is hiteles útmutatást kínál, valamint az Állami Számvevőszék (továbbiakban ÁSZ) is jelentős edukációs tevékenységet fejtett ki. De hogyan viszonyulnak ehhez a kérdéshez különböző külföldi közhivatalok? Cikkemben ezt a kérdést jártam körül, további ajánlásokat is megfogalmazva.

1. Bevezetés

Egyetemi tanulmányai során élénk figyelemmel kísértem – először – az ÁSZ, később több külföldi számvevőszék működését is. Ekkor talákoztam az ÁSZ Pénzügyi Tudatosság Projektjével, és felmerült bennem a kérdés, vajon a külföldi számvevőszékek milyen tevékenységet folytatnak ezen a téren? A nemzeti számvevőszékek (hazai és nemzetközi viszonylatban egyaránt) már nem csupán a közpénzek ellenőrző szerveiként funkcionálnak, hanem proaktív tudásközpontokká váltak, amelyek edukációs tevékenységükön keresztül közvetlenül és mérhetően javítják a lakosság pénzügyi tudatosságát. Feltételezhető, hogy a számvevőszéki függetlenségből fakadó magas szintű közbizalom miatt a lakosság befogadóbb az ezen intézmények által közvetített pénzügyi ismeretekre, mint a kereskedelmi banki vagy egyéb profitorientált szektorok kampányaira.

A Magyar Nemzeti Bank „Pénzügyi Navigátor”, a Francia Nemzeti Bank „Mes questions d’argent” („Kérdéseim a pénzről”) című pénzügyi tudatossági projektjét és a Brit Nemzeti Bank „Money and me” („A pénz és én”) címen folytat pénzügyi tudatossági programját, az Állami Számvevőszék, a Francia Számvevőszék (Cour des Comptes) végül, de nem utolsósorban az Egyesült

* DOI 10.21867/KjK/2025.3.6.

¹ Nyárs Attila, okleveles közigazgatási szakértő

Királyság Számvevőszékének (National Audit Office) ezirányú tevékenysége került elemzésre.

Egy 2023-as OECD felmérés² szerint Magyarország a pénzügyi műveltséget illetően az erős középmezőnyben van. A felmérés három fő pilléren keresztül mérte a pénzügyi műveltséget:

1. pénzügyi ismeretek: a lexikális tudás, alapvető fogalmak (pl. infláció, kamatszámítás) értése.

2. pénzügyi magatartás: a gyakorlati cselekvés, mint a tudatos tervezés, megtakarítás és az árak összehasonlítása.

3. pénzügyi attitűd: a pénzhez való hozzáállás, például a hosszú távú öngondoskodás preferálása a mában való költéssel szemben

A 2023-as OECD felmérés magyarországi adatai alapján a pénzügyi műveltség értéke 100 pontos skálán 58.³ A 39 ország átlagpontja 60,38, mediánértéke: 60.⁴ Az OECD 2023-as nemzetközi felmérése alapján a pénzügyi műveltség terén Németország (76) és Hongkong (70) érte el a legjobb eredményeket, míg a G20-as országok közül Szaúd-Arábia (61), a teljes mezőnyben pedig Jemen (42) szerepelt a leggyengébben.⁵ Az említett felmérés eredménye megegyezik az ÁSZ egyik – nem reprezentatív – és a MNB – reprezentatív – felmérésével a lakosság pénzügyi szokásait illetően, ugyanakkor a szint megtartása és emelése érdekében, és az elmaradott pénzügyi magatartás fejlesztése céljából továbbra is dolgozni kell.

2. A probléma felvázolása

A pénzügyi kultúra a pénzügyi ismeretek és képességek olyan szintje, melynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, azokat értelmezni és ez alapján felelős döntéseket hozni úgy, hogy mindeközben felméri döntéseik lehetséges pénzügyi következményeit.⁶

A pénzügyi kultúra fejlesztése önmagában is fontos feladat, amit fokoz, a korona vírusjárvány okozta globális válsághelyzet, az orosz-ukrán háború, és az annak következtében kialakult energiaválság és háborús infláció. Mindezen

² Pénziránytű sajtóközlemény (2023): <https://penziranytu.hu/magyarok-penzugyi-tudasa-nemzetkozi-elbolyban-van-am-meg-kell-tanulnunk-gyakorlatban-alkalmazni-az> (2025.09.02.)

³ OECD/INFE 2023 International survey of adult financial literacy (2023): https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/12/oecd-infe-2023-international-survey-of-adult-financial-literacy_8ce94e2c/56003a32-en.pdf 14. p. (2026.03.06.)

⁴ Saját számítás a 2. lábjegyzetben megjelölt forrás alapján.

⁵ OECD/INFE 2023 International survey of adult financial literacy (2023): https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/12/oecd-infe-2023-international-survey-of-adult-financial-literacy_8ce94e2c/56003a32-en.pdf 14. p. (2026.03.06.)

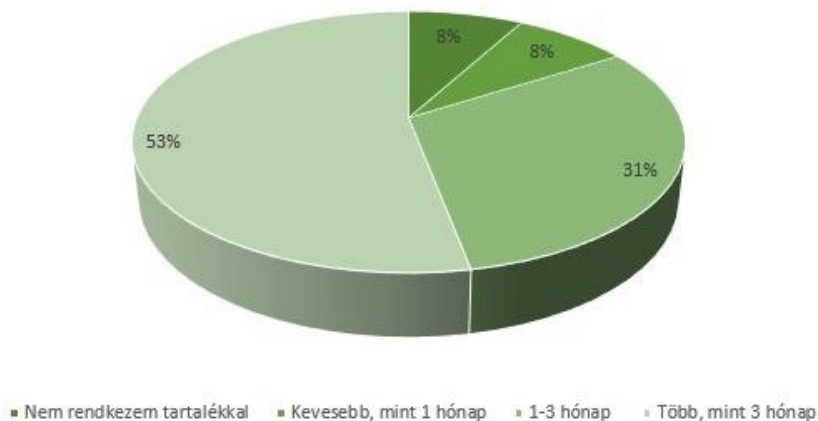
⁶ Kovács Diána (szerk) (2021): *Elemzés a pénzügyi tudatosság helyzetéről áttekintéséről, különös tekintettel a digitálizációs kihívásokra*. Budapest, Állami Számvevőszék, 6. o.

változások sokkoló hatást gyakoroltak a gazdaságra, nem kímélve a háztartásokat sem. Olyan világméretű problémákkal állunk szemben, amelyeknek legnagyobb kockázatát a bizonytalanság hordozza.⁷

Az Állami Számvevőszék Pénzügyi Tudatosság Projektje keretében – melyet később kívánok részletezni – 2020 májusában a saját Facebook olvasói körében – nem reprezentatív (440 fő) – felmérést végzett a háztartások pénzügyi magatartásának a válság idején bekövetkezett változására vonatkozóan.⁸

1. ábra

Ha megszűnne a munkahelye, hány hónapra elegendő pénzügyi tartalékkal rendelkezik?

Forrás: Kovács (2021) adatai alapján a szerző saját szerkesztése

A fenti ábrából kiderül, hogy a válsághelyzet teremtette bevételek elmaradása tekintetében egy havi bevételkiesést biztosan nem vészelne át gond nélkül a megkérdezettek 16 százaléka. Az egy és három hónap közötti időszakot fedezni képesek aránya 31%, míg a három hónapnál hosszabb időszakot átvészelni képes válaszolók aránya 53 %. Egyéb kutatásokból tudható, hogy a megtakarítók elsődleges célja a háztartás pénzügyi stabilitásának biztosítása, a jövőbeni biztonság, ami jelen helyzetben is helytálló.

Az ÁSZ pénzügyi tudatosságra nevelő tevékenysége a Pénzügyi Tudatosság Projekt nevet viselte, 2016-2022 között futott. Kutatások, elemzések és oktatóanyagok révén bővítette a lakosság pénzügyi és közpénzügyi ismereteit, különböző módokon járult hozzá a pénzügyi ismeretek és a pénzügyi tudatosság

⁷ Dr. Kovács Diána (szerk) (2021): Elemzés a pénzügyi tudatosság helyzetének áttekintéséről, különös tekintettel a digitalizációs kihívásokra. Budapest, Állami Számvevőszék, 5. o.

⁸ Dr. Kovács Diána (szerk) (2021): Elemzés a pénzügyi tudatosság helyzetének áttekintéséről, különös tekintettel a digitalizációs kihívásokra. Budapest, Állami Számvevőszék, 12. o.

fejlődéséhez. Az ÁSZ hírportálján és közösségi média platformjain közzétett cikkeken és animációs filmekben (Dani és Bori) kívül a szervezet szakértői („pénzügyi kultúra nagykövetei”) a pénzügyi döntések átgondolt meghozatalának fontosságára hívták fel a figyelmet: tervezés, megtakarítás, öngondoskodás, tudatos pénzkezelés.

Fontos forrás a fizetési mérleg, mely egy ország és a világ többi része közötti összes gazdasági tranzakciót rögzítő statisztikai kimutatás egy adott időszakra vonatkozóan. Az MNB felelős ezen adatok gyűjtéséért és elemzéséért, a külső egyensúly alapvetően befolyásolja az ország pénzügyi stabilitását. Az MNB 2022. júliusi Fizetési mérleg jelentése szerint a magyar lakosság pénzügyi megtakarításának alakulása – a koronavírus járvány és a háború kitörésének tükrében – a magyar háztartások nettó pénzügyi megtakarítása 2021. év végén érdemben meghaladta a régiós versenytársakét.⁹ Az MNB Pénzügyi Egészség Indexén a magyar háztartások 2024 őszén, egy 0-100 pontos skálán átlagosan 53 pontot értek el, vagyis a lakosság pénzügyi egészsége közepesnek tekinthető. Ez alacsony szintű pénzügyi tudatosságot és jelentős megtakarítási hiányosságokat tükröz. Bár a válaszadók fele próbál félretenni, a pénzügyi szokások és az ellenállóképesség hiánya, valamint a lakosság 14%-ának kritikus helyzete együttesen határozza meg ezt a mérsékelt szintet.¹⁰

A Magyar Nemzeti Bank „Pénzügyi Navigátor” programja nemzetközi tekintetben is nagyon fejlettnak mondható. A bank honlapján különböző, olyan a lakosságot segítő eszközök érhetők el, mint például a Pénzügyi Navigátor Füzetek, Pénzügyi Navigátor Filmek, Pénzügyi Navigátor Alkalmazások (kalkulátor) és a Pénzügyi Navigátor Mobilapplikáció.¹¹ Pénzügyi egészségét – nemzetközi szakirodalmakban a pénzügyi kultúra és a pénzügyi tudatosság kibővítéseként megjelenő fogalom – minden érdeklődő tesztelheti az MNB Pénzügyi Egészség kalkulátorával, melyben 16 egyszerű kérdésre válaszolva néhány perc alatt megtudhatjuk, hogy állunk (?) az országos átlaghoz képest, valamint milyen a kontrollunk a pénzügyeink felett, milyenek a megtakarítási képességeink és az arra való törekvésünk, milyen az anyagi helyzetünk és a pénzügyi ellenállóképességiünk.¹²

Magyarországon az Állami Számvevőszék mellett számos magánintézmény (pénzügyi intézmény: OTP Bank Nyrt. – Fáy Miklós Alapítvány, Erste Bank Zrt., Pénziránytű Alapítvány, K&H Bank Zrt. – „Vigyázz, kész, pénz! pénzügyi

⁹ Magyar Nemzeti Bank: Fizetési mérleg jelentés 2022 július 3. o.

¹⁰ MNB sajtóközlemény: A pénzügyi egészség nem csupán az anyagi helyzettől függ: <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2024-evi-sajtokozlemenyek/a-penzugyi-egeszseg-nem-csupan-az-anyagi-helyzettol-fugg> (2025.09.03)

¹¹ Pénzügyi Navigátor: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/penzugyi-navigator> (2025.0.03.)

¹² MNB: Pénzügyi Navigátor: Mit takar a Pénzügyi Egészség?: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/penzugyi-egeszseg> (2025.09.03.)

vetelkedő”) és állami hivatal (MNB) is foglalkozik a pénzügyi tudatosság fejlesztésével.

3. Nemzetközi jogyakorlat áttekintése

A Francia Nemzeti Bank a „Mes questions d’argent” („Kérdéseim a pénzről”) című pénzügyi tudatossági projektet folytat. A <https://www.mesquestionsdargent.fr> honlapon számos témában találnak információt a különböző korosztályba tartozó fiatalok és tanáraik (vakációs költségvetés, párok költségvetése, bankválasztás, biztosítás, nyugdíj, gépjármű vásárlása, etc.), valamint játékokat, szimulátorokat, videókat és rejtvényeket is fellelhetnek itt. A Francia Nemzeti Bank 2024. március 18-24 között Globális pénzügyi hetet rendezett Franciaországban, melynek témája a „Védd meg a pénzed, biztosítsd a jövőd” volt. A Francia Nemzeti Bank a gazdasági, költségvetési és pénzügyi oktatási stratégia nemzeti működtetője. A Francia Nemzeti Bank 2016 óta irányítja a nemzeti pénzügyi oktatási (EDUCFI: ÉDUCation Économique, Budgétaire et Financière) stratégiát, célja a lakosság pénzügyi tudatosságának növelése a mindennapi döntésekhez és eladósodottság megelőzéséhez. A bank bevezette az iskolai EDUCFI-útlevelet, valamint eszközöket biztosít a sérülékeny csoportok támogatására és a kisvállalkozók fejlesztésére. Az EDUCFI célja a lakosság pénzügyi tudatosságának fejlesztése a felelős döntéshozatal elősegítése érdekében, kiemelten fókuszálva a fiatalokra és a sebezhető csoportokra. A Francia Nemzeti Bank által koordinált, ingyenes program a családi költségvetés kezelését, a gazdasági alapismereteket és a pénzügyi csalások elkerülését célozza, központi elemeként a Mes questions d’argent portállal és az iskolai EDUCFI-útlevéllel.¹³ Valamennyi partnerével együtt számos olyan tevékenységet kínál, amely az adott héten az ország egész területén zajlott.

Több mint 635 műhelyfoglalkozást tartottak Franciaország-szerte, az események több mint 13 830 embert értek el (gyerekek, egyetemi hallgatók, szociális munkások és vállalkozók), kiemelten fókuszálva a csalások és visszaélések megelőzésére. Főbb események és tevékenységek:

1. Interaktív játékok: Számos pénzügyi edukációs játékot használtak, mint például a „Mes Questions d’Argent”, az „#Aventure Entrepreneur” (Vállalkozói kaland), a „Budgetissimo” vagy a „Dilemme Éducation”.

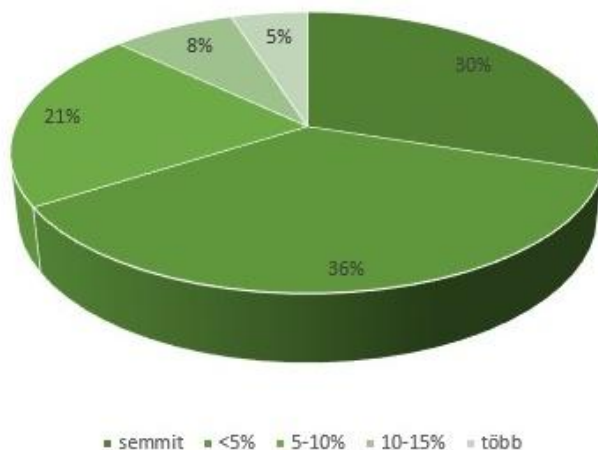
¹³ Banque de France: EDUCFI : l’éducation, économique, budgétaire et financière: <https://www.mesquestionsdargent.fr/educfi> (2025.09.03.)

2. „Bankárt hívok az osztályomba” program: Ennek keretében szakemberek látogattak el iskolákba, hogy közvetlenül a diákokkal beszélgessenek a költségvetés-tervezésről és a megtakarításokról.¹⁴

Egy 2022-es felmérés az alábbi megállapítást tartalmazza a franciák pénzügyi magatartásról.

2. ábra

A francia háztartások jövedelemhez viszonyított megtakarítása százalékos arányban éves szinten 2022-ben

Forrás: [Sajtóközlemény: Philippe Crevel, a Cercle de l'Épargne igazgatójának elemzése](#) alapján a szerző saját szerkesztése¹⁵

A diagram adataiból megállapítható, hogy a pénzügyi magatartás fejlesztésének mindenféleképpen van létjogosultsága. A 2024-es esemény célja az volt, hogy a fiatalokat a pénzügyek iránti érdeklődésre ösztönözzék, ez egyben lehetőség is volt a szélesebb közönség elérésére, valamint arra, hogy felhívják a felnőttek és a vállalkozók figyelmét a pénzügyeikre és csalásokra. Az alábbi témák álltak a középpontban: „Csalás és kiberbiztonság: a kockázatok és fenyegetések megértése és az ellenük való védekezés” (cégvezetőknek), „A pénzügyi csalások gazdasági költsége” (bármikinek nyilvános), „Csalások azonosítása és a reagálás” (bármikinek nyilvános).¹⁶

¹⁴ 2025 France Global Money Week: [https://globalmoneyweek.org/countries/145-france.html#:~:text=In%202024%2C%20the%20Global%20Money%20Week%20was,my%20school%E2%80%9D\)%2C%20Dilemme%20Education%2C%20Budgetissimo%2C%20among%20others.](https://globalmoneyweek.org/countries/145-france.html#:~:text=In%202024%2C%20the%20Global%20Money%20Week%20was,my%20school%E2%80%9D)%2C%20Dilemme%20Education%2C%20Budgetissimo%2C%20among%20others.) (2026.03.04.)

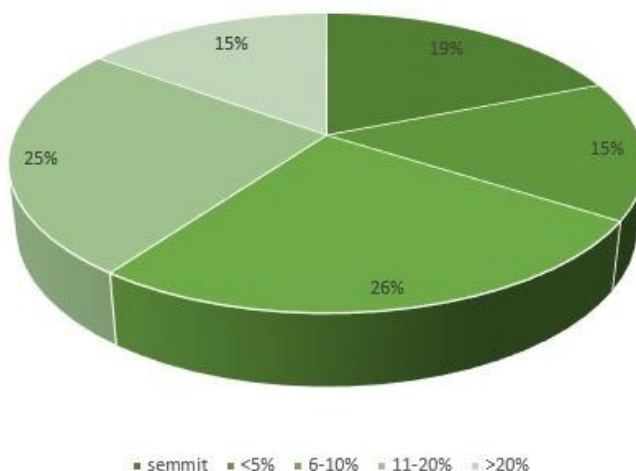
¹⁵ <https://cercledelepargne.com/les-francais-lepargne-dans-la-peau> (2025.09.14.)

¹⁶ Semaine de l'éducation financière 2024: <https://www.mesquestionsdargent.fr/budget/semaine-education-financiere->

A Brit Nemzeti Bank „Money and me” („A pénz és én”) címen folytat pénzügyi tudatossági programot, ami egy 12 leckéből álló oktatási forrás, amely bemutatja a fiataloknak a pénz és a gazdaság működését. A leckék célja, hogy segítsenek a fiataloknak megszerezni azt a tudást, készségeket és önbizalmat, amelyre szükségük van a pénzkezeléshez most és a jövőben. Az anyagokat az iskolák PSHE (Personal, Social, Health and Economic) tantervének támogatására is használják.

3. ábra

A jövedelemhez viszonyított megtakarítása százalékos aránya éves szinten az Egyesült Királyságban 2024-ben

Forrás: <https://www.checkbox.com/blog/personal-finance-australia-us-uk>
adatai alapján a szerző saját szerkesztése

A program tartalmaz óraterveket, prezentációkat, tevékenységeket, játékokat és egy támogató tanári útmutatót. Használható egy teljes munkaterv, egy keresztantervi projekt vagy pénzügyi oktatási hét részeként. A program a pénz történetétől az érintés nélküli fizetésig számos különböző témát vizsgál meg. Minden lecke olyan kulcsfontosságú gazdasági fogalmakat mutat be, amelyeket a fiatalok megismerhetnek és megvitathatnak. Ez segít fejleszteni önbizalmukat, kritikus gondolkodásukat és döntéshozatali készségeiket.¹⁷

2024#:~:text=Cette%20ann%C3%A9%2C%20la%20%C2%AB%20Global%20Money.%2C%20assur e%20ton%20avenir%20!%20%C2%BB. (2025.09.04.)

¹⁷ Bank of England: Free PSHE scheme of work for primary schools (key stages 1 and 2): <https://www.bankofengland.co.uk/education/education-resources/money-and-me> (2025.09.06.)

A lakossági megtakarítások összehasonlítása során nem elegendő csupán a számokra hagyatkozni; figyelembe kell venni a nemzeti sajátosságokat és a gazdasági környezet adta kényszereket is. Míg a magyar adatok a közvetlen lakossági rezilienciát, azaz a válságálló képesség időbeli korlátait (tartalék hónapokban) mutatják meg, addig a francia és a brit adatsorok a folyamatos jövedelem-allokáció dinamikáját (százalékos megtakarítási ráta) világítják meg. E két különböző nézőpont együttesen rajzolja ki Európa eltérő pénzügyi karaktereit: a már kiépített jóléti biztonság szintjét, és a most épülő óvatossági tartalékok világát.

Bár a lakossági megtakarítások mérése eltérő módszertanokon alapul, a két mutató – tartalékok időbeli kitartása és a jövedelemarányos ráta – valójában ugyanannak a pénzügyi egészségnek a két oldalát világítja meg. Míg az egyik a már felhalmozott biztonsági háló vastagságát (stabilitás) méri, a másik a lakosság pillanatnyi megtakarítási erejét (dinamika) mutatja. Az egyik esetben a háztartásokra vonatkozó konklúzió a múltbeli stabilitás, ha tudjuk, hány hónapra elég a pénzük, az azt jelenti, hogy ott már lezajlott egy sikeres vagyonszerzés. Ez egy „beérett” állapot. A másik esetben a tanulság a jelenbeli törekvés, ez az adat azt mutatja meg, hogy az emberek most mennyire hajlandóak áldozni a jövőjükért. Összevetésükkel nemcsak azt látjuk, mennyit tesznek félre az emberek, hanem azt is, hogy ez a magatartás milyen valódi védelmet nyújt számukra egy váratlan krízis esetén. Általánosságban a kétféle mérésre azt mondhatjuk, hogy az egyik a lakosság stratégiai nyugalalmát tükrözi (hiszen tudják, meddig húzhatják ki baj esetén), addig a másik a lakosság aktív védekezési reakcióját jelzi. Az előbbi egy meglévő pajzs, az utóbbi egy most készülő páncél.

A franciák nem azért takarítanak meg sokat, mert félnek, hanem mert a szociális háló (nyugdíj, egészségügy) miatt marad „feleslegük”. Náluk a megtakarítás vagyonepítés. Ha találtam volna –, de hosszas keresés után sem sikerült – a tartalékaikat hónapokban mérő adatsort, az valószínűleg sokkal magasabb lenne, mint a magyar, mert évtizedek óta magas a rátájuk. Angliára a „hitelalapú fogyasztás” a jellemző (alacsonyabb/rugalmas ráta). Az Egyesült Királyságban a megtakarítási hajlandóság gyakran alacsonyabb, a lakosság bátrabban költ és használ hiteleket. Itt a megtakarítási ráta inkább a gazdasági ciklusoktól függ. Ha nő a bizonytalanság, hirtelen ugranak meg a százalékok. A brit adatok a piaci bizalom mérői, míg a magyar adat (hónapok) a pusztán túlélési esélyé. Magyarország: az „Óvatossági Reziliencia” (Tartalék hónapokban) a jellemző. Nálunk a „hány hónapra elég” adat a legbeszédesebb – talán emiatt az eltérő szemléletmód miatt nem találtam hasonló francia és angol adatokat. Mivel a magyar lakosság egy jelentős részének 3 hónapnál kevesebb tartaléka van, hiába látunk (MNB adatok alapján) magas megtakarítási rátát, a valódi biztonsági háló még vékony. Magyarországon a magas százalékos megtakarítás

jelenleg egy „páncélozási folyamat” (utolérés), míg nyugaton a százalékok már egy „karbantartási folyamatot” jeleznek.

Míg a francia és brit háztartások jövedelmük egy részét a már meglévő jóléti színvonaluk fenntartására és befektetésre fordítják, addig a magyar adatok arra mutatnak rá, hogy a hazai lakosság jelentős része még a kritikus biztonsági küszöb (a bővös 3-6 hónapnyi tartalék) eléréseért küzd.

Az előzőekhez csupán annyit fűznék még hozzá, hogy a háztartások megtakarítási rátája 2024-ben Magyarországon 18,64%¹⁸, az EU átlag pedig 14,5% volt.¹⁹ Franciaországban 17,93% (2024)²⁰, az Egyesült Királyságban pedig 10,00% (2024)²¹, ami szintén alátámasztja előző okfejtésemet.

Kiterjedt kutatásaim ellenére azt kell megállapítanom, a számvevőszék szerepét betöltő francia Cour des Comptes és brit National Audit Office semmilyen pénzügyi tudatosságot fejlesztő programot sem szervez, ezzel szemben áll, hogy Magyarországon az Állami Számvevőszéknek volt (2016-2022 közötti Pénzügyi Tudatosság Projekt, jelenleg az ellenőrzöttek részére tartanak tudásmegosztó előadásokat), és a Magyar Nemzeti Banknak (francia és angol társszervezetéhez hasonlóan) is van pénzügyi kultúrát fejlesztő, tevékenysége (Pénzügyi Navigátor). Az ÁSZ társadalmi felelősségvállalásunk keretében – a 2014-es országgyűlési határozattal²² összhangban – 2015-ben is aktív szerepet vállalt a lakossági pénzügyi tudatosságot előmozdító nemzeti összefogásban.²³ Valljuk be őszintén – néhány más területhez hasonlóan – hazánk a pénzügyi tudatosság terén is kisebb-nagyobb lemaradással küzd Nyugat-Európához képest. Ennek oka elsősorban a történelmi determináltság miatti tapasztalathiány, valamint a pénzügyi ismeretek rendszerszintű iskolai oktatásának évtizedes hiánya. Ezt tovább súlyosbítja a bonyolultabb banki termékekkel szembeni bizalmatlanság, illetve az alacsony öngondoskodási és megtakarítási hajlandóság. A lemaradás leküzdését elősegíti a lakosság pénzügyi tudatosságának növelése, amely úgy érhető el, ha minél több közintézmény – összességében így több embert érhetnek el –, a versenyszféra

¹⁸ Eurostat: Households - statistics on income, saving and investment: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Households_-_statistics_on_income,_saving_and_investment#:~:text=In%202024%2C%20the%20household%20saving%20rate%20was,while%20for%20the%20euro%20area%20was%209.1%25. (2026.03.06.)

¹⁹ Uo.

²⁰ Eurostat: Households - statistics on income, saving and investment: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Households_-_statistics_on_income,_saving_and_investment#:~:text=It%20reached%20its%20peak%20at%2023.2%25%20in,than%20Italy%20except%20in%202023%20and%202024. (2026.03.06.)

²¹ Office for National Statistics: Households' saving ratio <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/timeseries/dgd8/ukea> (2026.03.06.)

²² 41/2014. (XI. 13.) OGY határozat: Tájékoztató az Állami Számvevőszék 2013. évi szakmai tevékenységéről és beszámoló az intézmény működéséről című beszámoló elfogadásáról

²³ Tájékoztató az Állami Számvevőszék 2015. évi szakmai tevékenységéről és beszámoló az intézmény működéséről az Országgyűlés részére (2016.) 31.

szereplői és civil szervezetek is megfelelő lépéseket tesznek a tudatosság növelése érdekében.

4. A további fejlődés irányai a magyar helyzet tekintetében

A cél az, hogy a közoktatási rendszerben megeremtsék, megerősítsék és elterjesszék a valódi (köz)penzügyi ismeretek oktatásához szükséges feltételeket. A pénzügyi ismeretek alapjai az oktatás révén fektethetők le. Rendkívül fontos, hogy a pénzügyi ismeretek oktatását már fiatal korban megkezdjék. Hosszú távon egy jól kidolgozott keretrendszer, megfelelő szakmai anyagok és jól képzett tanárok segítségével jelentős eredmények érhetők el a 18 év alattiak körében, amelyek hatással lesznek ezeknek az embereknek a felnőtt életére. Azok a diákok, akik megfelelő pénzügyi oktatásban részesültek, felnőttként sokkal tudatosabb fogyasztókká válnak. A valós és alkalmazott pénzügyi ismereteket a közoktatási rendszerben kell tanítani.

Ösztönözni kell a már elkészült és hivatalosan jóváhagyott gazdasági és pénzügyi tankönyvek minél szélesebb körű használatát az oktatásban, a tankönyvekhez való támogatott vagy ingyenes hozzáféréssel. Az alsóbb osztályok számára jó módszer lehet a matematikaórákon a „háztartás/pénzügyek” témaköréhez kapcsolódó matematikai pénzügyi feladatok használata. A pénzügyi ismeretek oktatása a felsőbb osztályokban önálló tantárgyként vagy egy adott tudásterülethez kapcsolódóan történhet. A kormány és a magánszektor által szervezett pénzügyi versenyeken való részvétel ösztönzése/megkövetelése ösztönözheti a tudás megszerzését. Szükséges a kapcsolódó tartalmakhoz való hozzáférés kiterjesztése az osztálytermen kívülre: alkalmazások, mobilalkalmazások, interaktív online oktatási anyagok, videók, klubok, tematikus táborok stb.

Fontos olyan kezdeti és folyamatos tanárképzési rendszert kidolgozni, amely elősegíti a pénzügyi ismeretek (állami) területén a tudás átadását. Hasznos lenne a pénzügyi és közgazdasági képzést beépíteni a tanárképzésbe.

Elengedhetetlen a pénzügyi ismeretek (állami) oktatásához szükséges állami oktatási infrastruktúra modernizálása. Az elektronikus fizetési eszközök (tankönyvek, étkezés, iskolai büfék, egyéb iskolai programokkal kapcsolatos fizetések stb.) népszerűsítésével csökkenteni kell a készpénz használatát a mindennapi iskolai életben. A készpénz visszaszorításának célja a gazdaság fehéredése (az adócsalás és a pénzmosás elleni harc), valamint a készpénzkezeléssel járó hatalmas állami és banki költségek csökkentése. Emellett a digitális fizetés gyorsabb, biztonságosabb és minden tranzakció pontosan nyomon követhető.

Szükség lehet egy ingyenes „osztályszámla” létrehozására (a vonatkozó szabályozás felülvizsgálata a piaci szereplők bevonásával). A korábban nagyon népszerű iskolai takarékbélyeggyűjtést modernizálni kell egy „digitális

takarékbélyeg” modell kidolgozásával. A „fiatalok megtakarítási számlája” modell alapján ki kell dolgozni a diákok/ fiatalok számára államilag támogatott kamatozású megtakarítási modelleket. A 14-18 éves életkor között kötött megtakarítási számlákon – rendszeres havi jóváírás és bizonyos összeghatár alatt – kamatadó mentesség bevezetése, úgy, mint a tartós befektetési számláknál, csak itt a kamatadó mentesség nem függne a befektetés időtartamától. A kamatadómentesség azt jelenti, hogy a befektetés nyereségéből az állam nem vonja le a szokásos 15%-os adót. Jelenleg főként a lakossági állampapíroknál és az 5 évig tartott TBSZ számláknál érhető el. Lakossági állampapíroknál a 2019. június 1. utáni sorozatok a nyereséged 3 év után is teljesen adómentes. TBSZ-nál 3 év után nem jár teljes mentességet, de kedvezményes, 10%-os adót kell fizetni a normál 15% helyett. Jó ötlet lenne bevezetni a középiskolai tanulók részére a „Nebuló állampapírokat” vagy a „diákok számára szóló kincstárjegyeket” is. A szülők bevonása a pénzügyi oktatás folyamatába hasznos lehet.

A kiberbiztonság területén történő képzés erősítése, a csalás elleni küzdelem taktikáinak oktatása. A kiberbiztonság pénzügyi vonatkozása a pénz és az adatok védelmét jelenti a digitális térben:

1. védelem a lopás ellen: megakadályozza, hogy csalók hozzáférjenek a bankfiókhoz vagy ellopják a bankkártyaadatokat
2. veszteségek megelőzése: segít elkerülni az adathalászatból vagy hamis befektetési ajánlatokból eredő anyagi károkat
3. bizalom: biztosítja, hogy a netbankolás és az online vásárlás során a tranzakciók biztonságban és sértetlenül célba érjenek.

Az integritáskultúra megismertetése és népszerűsítése is fontos a lakosság körében – már gyermekkortól. Az állami, civil és versenyszféra intézményeinek szervezeti értékeinek és céljainak való megfelelő működés fogalmának tudatosítása a lakosság és ifjúság körében a közpénzügyek és háztartások gazdálkodásának javulásával is együtt járhat. Nem egészen a pénzügyi tudatosság része, de nem lehet elég korán kezdeni a korrupció elleni harcot sem, ez is bevonásra kerülhet a tananyagba.

5. Szakpolitikai ajánlások

A készpénzforgalom csökkentése érdekében erőteljesebben kell ösztönözni a készpénzmentes fizetési módok használatát. Támogatni kell az elektronikus fizetési terminálok telepítését. A nemzeti készpénzforgalom alakulásának mutatóit rendszeresen felül kell vizsgálni.

Tudatosságnövelő intézkedéseket kell végrehajtani a körültekintő pénzügyi döntések ösztönzése érdekében, és olyan intézményeket/infrastruktúrákat kell létrehozni és széles körben népszerűsíteni, amelyek a fogyasztók felelősségteljes pénzügyi magatartását ösztönzik. A pénzügyi kultúra és

tudatosság fejlesztéséhez szükséges az állam, a versenyszektor és a civil társadalmi szervezetek közötti együttműködés.

Ösztönözni kell a körültekintő hitelfelvételt. A lakosság alapvető érdeke, hogy megváltoztassa gondolkodásmódját, és gyors megoldások helyett körültekintően és jól tájékozottan keressen megoldásokat.

Az elektronikus fizetések elfogadását ösztönözni kell. A fokozatos bevezetés érdekében célszerű pontosítani, hogy az elektronikus fizetési eszközök – általában bankkártyák vagy egyéb megoldások – széles körben elterjedtek legyenek a nagy forgalmú kereskedelmi és szolgáltató vállalkozásokban, illetve az általában nagy értékű termékeket és szolgáltatásokat értékesítő vállalkozásokban.

Meg kell erősíteni a felelősségteljes pénzügyi magatartás alapjait, valamint a háztartások pénzügyi stressztűrő képességét és rezilienciáját. A fogyasztóknak nemcsak tanácsot kell kapniuk döntéseikhez, hanem azokat meg is kell érteniük. A megfontolt pénzügyi döntések az olvasási, érthetőségi, számolási és kombinációs készségeken alapulnak. Elengedhetetlen a megfelelő készségek erősítése és a felnőtt lakosság hiányosságainak pótlása annak érdekében, hogy az adott élethelyzetben a megfelelő pénzügyi megoldás kerüljön kiválasztásra.

Erősíteni kell az önsegítő megközelítést és a megtakarításra való ösztönzést. Az önsegítés és a hosszú távú tervezés szükségessége magasabb szintű pénzügyi tudatosságot igényel. A célcsoportokat életkor szerint kell meghatározni, mivel egy gyermek fejlődő látásmódja nagyon eltérhet egy aktív vagy inaktív felnőttétől.

Az alapvető pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést javítani kell. Az elektronikus pénzügyi szolgáltatások és termékek minél szélesebb körű használatának elősegítésével javulhat a pénzügyi tudatosság, erre különösen ügyelni kell a hátrányos helyzetű, alacsony jövedelmű személyek esetében (ingyenes folyószámla bizonyos jövedelemhatár alatt).

6. Egyéb alternatív javaslatok

Végezetül vegyük sorra, milyen alternatív javaslatok jöhetnek szóba a célok elérése érdekében. A javaslataimat öt nagy körbe sorolva ismertetem.

1. Oktatás és tudásmegosztás

Korszerű tananyag az iskolákban: a pénzügyi ismeretek integrálása az alaptantervbe, interaktív, gyakorlatias módon. Például a Pénziránytű Alapítvány által fejlesztett tananyagok szélesebb körű felhasználása a közoktatásban.

Játékos formátumok: fejlesszenek mobilapplikációkat, online játékokat és szimulációs programokat, amelyek szórakoztató módon tanítják meg a költségvetés-tervezést, a megtakarítást és a befektetést.

Pénzügyi alapismereti tanfolyamok: szervezzenek ingyenes, rövid tanfolyamokat a felnőtt lakosság számára a legfontosabb pénzügyi témákról (pl.

hitelfelvétel, nyugdíj-előtakarékosság, családi költségvetés). Ezeket akár a helyi önkormányzatok is támogathatják.

Céltzott workshopok: kínáljanak speciális workshopokat különböző célcsoportoknak: fiatal pároknak a közös pénzügyek kezeléséről, pályakezdőknek az első fizetés beosztásáról, nyugdíj előtt állóknak a megtakarításokról.

2. Digitalizáció és innováció

Államilag támogatott pénzügyi applikációk: hozzanak létre egy olyan államilag támogatott alkalmazást, amely segít a felhasználóknak a személyes pénzügyek nyomon követésében, a kiadások kategorizálásában és a megtakarítási célok elérésében. Ez a mobilapp az Államkincstárral és a pénzügyintézetekkel is összekapcsolódhatna.

Fintech start-upok ösztönzése: támogassák azokat a pénzügyi technológiai (Fintech) start-upokat, amelyek innovatív megoldásokat kínálnak a pénzügyi tudatosság növelésére, például mesterséges intelligencián alapuló pénzügyi tanácsadók formájában.

Online fizetési rendszerek népszerűsítése: A digitális fizetési módszerek (pl. mobilfizetés, azonnali fizetés) további népszerűsítése a készpénzhasználat visszaszorítása érdekében. Ezzel csökken a készpénzes tranzakciókból adódó adóelkerülés és fekete gazdaság aránya.

3. Együttműködés és partnerség

Együttműködés a magánszektorral: ösztönözni kell még több gazdasági szereplőt bankokat, biztosítókat és más pénzügyintézeteket, hogy vegyenek részt a pénzügyi edukációban, például ingyenes tanácsadásokkal vagy tematikus rendezvényekkel. Számos magyar bank és az MNB is aktívan részt vesznek a pénzügyi kultúra fejlesztésében.

Civil szervezetek bevonása: támogassák azokat a civil szervezeteket, amelyek a hátrányos helyzetű vagy alacsonyabb jövedelmű csoportok pénzügyi tudatosságának növelésére specializálódtak.

Munkáltatói programok: készítsenek olyan programokat, amelyek a vállalatoknál dolgozóknak segítenek a pénzügyi tervezésben, megtakarításban és nyugdíj-előtakarékosságban. Ez a munkavállalói jólétet is növeli.

4. Állami intézkedések

Könnyen érthető kommunikáció: az állami pénzügyi intézmények (pl. MNB, ÁSZ) fordítsanak nagyobb hangsúlyt a közérthető kommunikációra, hogy a lakosság könnyebben megértse a gazdasági folyamatokat és a pénzügyi fogalmakat.

Pénzügyi mentorprogramok: indítsanak mentorprogramokat, ahol önkéntesek (pl. pénzügyi szakemberek) segítenek másoknak a pénzügyi tervezésben és a nehéz pénzügyi helyzetek kezelésében.

Online fogyasztóvédelem: mivel egyre több pénzügyi szolgáltatás kerül online térbe, a hatóságoknak erősíteniük kell az online fogyasztóvédelmet és a digitális pénzügyi csalások elleni küzdelmet.

5. Kutatás és mérés

Rendszeres felmérések: végezzenek rendszeres felméréseket a magyar lakosság pénzügyi tudatosságának mérésére, hogy az eredmények alapján a beavatkozások még célzottabbak és hatékonyabbak legyenek.

Hatásvizsgálat: vizsgálják meg a különböző pénzügyi oktatási programok hatékonyságát és azt, hogy milyen mértékben járulnak hozzá a pénzügyi viselkedés megváltoztatásához.

A pénzügyi kultúra fejlesztése nem csupán egy oktatási program vagy kampány, hanem egy komplex társadalmi folyamat, amelynek eredményei hosszú távon éreztetik hatásukat a családok anyagi biztonságán és a nemzetgazdaság stabilitásán.

Az eddigi erőfeszítések, mint például az ÁSZ Pénzügyi Tudatossági Projektje és az MNB Pénzügyi Navigátor oktatóanyagai, már kimutatható javulást eredményeztek a magyarok pénzügyi tudásában. Ez azonban csak az első lépés: a tudás megszerzése mellett legalább ennyire fontos, hogy az emberek a gyakorlatban is alkalmazzák a megszerzett ismereteket, és tudatosan, felelősségteljesen hozzák meg pénzügyi döntéseiket.

A jövő felé tekintve, a pénzügyi kultúra fejlesztésében a fenntarthatóság és a digitalizáció kulcsszerepet kap. Az innovatív pénzügyi stratégiák, a Fintech megoldások és a mesterséges intelligencia nyújtotta lehetőségek a pénzügyi tervezés és a döntéshozatal új dimenzióit nyithatják meg, és segíthetnek a lakosoknak a bonyolult pénzügyi világban való eligazodásban. Ugyanakkor ezekkel a technológiákkal párhuzamosan elengedhetetlen a kiberbiztonsági ismeretek bővítése is, hogy a digitális térben is védve legyenek az emberek pénzügyei.

A végső cél egy olyan társadalom létrehozása, ahol a pénzügyi ismeretek alapvetőek, és a felelős pénzügyi magatartás szerves részét képezi a mindennapi életnek. Ennek megvalósításához hosszú távú elköteleződésre, széles körű együttműködésre és folyamatos edukációra van szükség, amely nem csupán az iskolapadban, hanem az élet minden szakaszában elkíséri az egyént. A pénzügyi kultúra fejlesztése tehát nem egy egyszeri feladat, hanem egy folyamatosan fejlődő utazás, amelynek gyümölcseit egy stabilabb, kiszámíthatóbb és anyagilag tudatosabb jövő formájában szürelhetjük majd le.

Források jegyzéke:

- 41/2014. (XI. 13.) OGY határozat: Tájékoztató az Állami Számvevőszék 2013. évi szakmai tevékenységéről és beszámoló az intézmény működéséről című beszámoló elfogadásáról
- Kovács Diána (szerk) (2021): *Elemzés a pénzügyi tudatosság helyzetének áttekintéséről, különös tekintettel a digitalizációs kihívásokra*. Budapest, Állami Számvevőszék.
- Magyar Nemzeti Bank (2022 július 3.): Fizetési mérleg jelentés.
- Tájékoztató az Állami Számvevőszék 2015. évi szakmai tevékenységéről és beszámoló az intézmény működéséről az Országgyűlés részére.
- 2025 France Global Money Week: [https://globalmoneyweek.org/countries/145-france.html#:~:text=In%202024%2C%20the%20Global%20Money%20Week%20was,my%20school%E2%80%9D\)%2C%20Dilemme%20Education%2C%20Budgetissimo%2C%20among%20others.](https://globalmoneyweek.org/countries/145-france.html#:~:text=In%202024%2C%20the%20Global%20Money%20Week%20was,my%20school%E2%80%9D)%2C%20Dilemme%20Education%2C%20Budgetissimo%2C%20among%20others.) (2026.03.04.)
- Bank of England: Free PSHE scheme of work for primary schools (key stages 1 and 2): <https://www.bankofengland.co.uk/education/education-resources/money-and-me> (2025.09.06.)
- Banque de France: EDUCFI: l'éducation, économique, budgétaire et financière: <https://www.mesquestionsdargent.fr/educfi> (2025.09.03.)
- Checkbox: A Glimpse At Personal Finance in Australia, The United States and The United Kingdom: <https://www.checkbox.com/blog/personal-finance-australia-us-uk> (2025.09.01.)
- Philippe Crevel: Les Français, l'épargne dans la peau (2022): <https://cercledelepargne.com/les-francais-lepargne-dans-la-peau> (2025.09.14.)
- Eurostat: Households - statistics on income, saving and investment: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Households_-_statistics_on_income,_saving_and_investment#:~:text=In%202024%2C%20the%20household%20saving%20rate%20was,while%20for%20the%20euro%20area%20was%209.1%25. (2026.03.06.)
- Eurostat: Households - statistics on income, saving and investment: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Households_-_statistics_on_income,_saving_and_investment#:~:text=It%20reached

- 20its% 20peak% 20at% 2023.2% 25% 20in,than% 20Italy% 20except% 20in% 202023% 20and% 202024. (2026.03.06.)
- MNB: Pénzügyi Navigátor: Mit takar a Pénzügyi Egészség?: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/penzugyi-egeszseg> (2025.09.03.)
 - MNB sajtóközlemény: A pénzügyi egészség nem csupán az anyagi helyzettől függ <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2024-evi-sajtokozlemenyek/a-penzugyi-egeszseg-nem-csupan-az-anyagi-helyzettol-fugg> (2025.09.03)
 - OECD/INFE 2023 International survey of adult financial literacy (2023): https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/12/oecd-infe-2023-international-survey-of-adult-financial-literacy_8ce94e2c/56003a32-en.pdf 14. p. (2026.03.06.)
 - Office for National Statistics: Households' saving ratio <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/timeseries/dgd8/ukea> (2026.03.06.)
 - Pénziránytű sajtóközlemény (2023): <https://penziranytu.hu/magyarok-penzugyi-tudasa-nemzetkozi-elbolyban-van-am-meg-kell-tanulnunk-gyakorlatban-alkalmazni-az> (2025.09.02.)
 - Pénziránytű sajtóközlemény (2023): <https://penziranytu.hu/magyarok-penzugyi-tudasa-nemzetkozi-elbolyban-van-am-meg-kell-tanulnunk-gyakorlatban-alkalmazni-az> (2026.03.06.)
 - Pénzügyi Navigátor: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/penzugyi-navigator> (2025.0.03.)
 - Semaine de l'éducation financière 2024: <https://www.mesquestionsdargent.fr/budget/semaine-education-financiere-2024#:~:text=Cette%20ann%C3%A9e%2C%20la%20C2%AB%20Global%20Money,%2C%20assure%20ton%20avenir%20!%20C2%BB>